

BUDDHİST DÜŞÜNCE BİÇİMİ (2)

İkinci Soylu Gerçek: SAMUDAYA

Dukkha'nın doğuşunu ya da kaynağını açıklar (dukkha samudaya ariyasaçça). Yeniden doğumlara neden olan şey, tutku ve açgözlülüğe bağlı olan susuzluktur (tanha), yani a) Cinsel zevklere duyulan susuzluk, b) Var olma ve yaşama susuzluğu, c) Yok olma susuzluğu. Bu öyle bir susuzluktur ki insanı duyu zevklerine, zenginlik ve güce, fikir ve ideallere, teorilere ve inançlara bağımlı kılar. Ailelerin kendi içlerindeki kavgalardan uluslar arasındaki savaflara kadar her türlü belanın altında yatan gerçek, bu bencil susuzluk isteğidir. Dünyadaki tüm kötülüklerin kaynağı budur. Bunun arkasında, var olma isteğinden kaynaklanan bir güç vardır. İyi ve kötü işlerin belirlediği Karma yasası vardır. Buddhizmde ruhun varlığı kabul edilmediğine göre, Karma yasası uyarınca sürekli olarak varlığın nasıl devam ettiği sorulabilir. Buddha'ya göre yaşamaya devam eden ruh veya kendi benliğimiz değil, bu ânı izleyen diğer anlardır. Bu durum, bir film şeridinin karelerine benzer, şerit hareket edince film bir anlam kazanır. Yaşamda biçimden biçime geçilir, bir evrim gerçekleşir. Bizi yanıltan kendi benliğimiz ve yaşadığımız kısacık hayattır. Çocuk yetmiş yaşına geldiğinde ne aynı kişidir, ne de başka kişidir. Ölen kişi ile yeniden doğan kişi hem aynı kişidir hem de farklı kişidir (na ça so na ça anno). Buddhist

düşünce yönünden ölümden sonraki yaşam büyük bir sır değildir. Buddhistler bunu sorun etmezler, bununla ilgilenmezler. (Mahāyāna'daki cennet idealleri bizleri yanıltmamalıdır). Tekrar tekrar doğuşlara (samsāra) neden olan bu susuzluktur ve Nirvāna'yı gören kişi bundan kurtulur.

Üçüncü Soylu Gerçek: NĪRODHA

Dukkha'nın sona erdirilmesi, üçüncü soylu gerçek olan Nirodha'dır (dukkhanirodha ariyasaçça). Dukkha'yı besleyen susuzluk olduğuna göre, buna susuzluğun yok edilmesi (tanhakhaya) diyebiliriz. Başka bir deyişle bu, Nibbāna'nın görülmesidir. Bu sözcük, Sanskrit dilindeki söylenişi olan Nirvāna biçiminde bilinir.

Nirvāna'yı açıklamak çok zordur. Her yönden anlaması ve anlatması kolay olan Buddha düşüncesinde en zor olan, bu kavramı açıklamaktır. Nirvāna, susuzluğun sökülüp atılmasıdır. İsteğin, nefretin ve yanılığının sona erdirilmesidir. Maddeye ve insanlara duyulan her türlü bağılıktan kurtulmuş olmaktır. Nirvāna sönüştür. Nirvāna durumunda kişi, doğumun, ölümün, bu dünya öteki dünya kavramlarının, ad ve biçimin öneminin olmadığını görür. Nirvāna benliğin yok edilmesi değil, “benlik düşüncesinin” yok edilmesidir. O, Mutlak Gerçek'tir. Nirvāna, Mukti'dir (Pali Mutti) yani “kurtuluş”tur. Mukti, “Mutlak Özgürlük”tür, yani kötüden, tutkudan, cehaletten, iki yönlü tanımlamalardan, görecelikten, zaman ve boşluktan

kurtulup mutlak biçimde özgürleşmektir. Bu dünyadaki her şey görecelidir, koşulludur, geçicidir. Mutlak Gerçek bunların ötesindedir, hayale kapılmadan her şeyi olduğu gibi görerek kazanılan “duru görü”dür. Nirvāna’dan sonra gelen bir aşama, durum yoktur. Ölümden sonra erişilen bir aşama değil, yaşarken ulaşılan bir durumdur. Gerçeği, yani Nirvāna’yı kavrayan bir kişi, bu dünyadaki en mutlu kişidir. Başkalarını sıkıntıya sokan dertler onu sıkıntıya sokmaz. Akıl yönünden son derece sağlıklıdır. Bütün komplekslerinden kurtulmuştur. Geçmişi için pişmanlık duymaz, geleceği için de endişe etmez. Bu ânı dolu dolu yaşamaya bakar. Bencillikten uzak saf bir yaklaşımla mutluluk duyar, istek, nefret, cehalet, gurur gibi şeylerden bütünüyle uzaktır. Saf, nazik, merhametli ve hoşgörülüdür. Başkalarına hizmet eder, kendi hizmet istemez. Hiçbir şey istemez. Benlik ve varlık susuzluğundan uzaktır. Nirvāna’yı realize etmeyi sağlayan bir yol vardır.